

Asia: VN/17595/2026

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1 § Kansallisen rokotusohjelman rokotteet ja rokotukset

Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi rokotuksista ja tartuntatautien ilmoittamisesta. Keskus tarkastelee esitystä erityisesti asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta.

Keskus kannattaa asetuseruonnosta ja sen tavoitteita sekä pitää ehdotettuja muutoksia pääosin perusteltuina. Keskus esittää kuitenkin seuraavat asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta tärkeät huomiot.

2 § Riskiperusteisesti annettavat kansallisen rokotusohjelman rokotteet

-

3 § Rokotukset Puolustusvoimissa ja Rajavartiolaitoksessa

-

4 § Rokotukset korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollossa

-

5 § Rokottaminen

Perustelumuistiossa tarkastelu kohdistuu pääosin terveydenhuollon toimintaympäristöihin. Asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta olisi perusteltua huomioida myös sosiaalihuollon ympärivuorokautiset asumispalvelut, joissa rokotteita annetaan merkittävä määrä. Perusteluissa olisi hyvä täsmentää, miten turvallinen rokotustoiminta varmistetaan myös näissä toimintaympäristöissä riippumatta siitä, tuotetaanko palvelu hyvinvointialueen omana toimintana vai yksityisen palveluntuottajan toimesta.

Keskus pitää tärkeänä, että rokottamiseen osallistuvien ammattiryhmien tehtävät, vastuut, koulutusvaatimukset ja valvonta kuvataan selkeästi. Perustelumuistiota olisi kuitenkin perusteltua täsmentää siltä osin mitä asianmukaisella rokotuskoulutuksella tarkoitetaan, miten osaaminen osoitetaan, miten osaamisen ylläpito varmistetaan sekä kuinka koulutuksen yhdenmukaisuus varmistetaan eri hyvinvointialueilla. Yhtenäiset kansalliset osaamisvaatimukset tukisivat turvallista ja yhdenvertaista rokotustoimintaa. Keskus pitää lisäksi tärkeänä, että rokotusosaamisen ylläpitämisestä huolehditaan myös täydennyskoulutuksella ja säännöllisellä harjoittelulla erityisesti harvinaisten mutta vakavien haittatilanteiden, kuten anafylaksian, tunnistamisessa ja hoidossa.

Keskus kannattaa ehdotettua täsmennystä, jonka mukaan laillistetun ammattihenkilön tehtävässä toimivan opiskelijan oikeus rokottaa koskee vain tilanteita, joissa opiskelija toimii laillistetun ammattihenkilön tehtävässä. Muutos selkeyttää vastuuta ja tukee turvallista rokotustoimintaa.

Keskus kannattaa ja pitää tärkeänä sitä, että lääkärin vastuuta rokotustoiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa täsmennetään siten, että rokotteen antajalla on mahdollisuus tarvittaessa konsultoida lääkäriä. Asiakas- ja potilasturvallisuuden näkökulmasta on tärkeää, että rokotteen antajalla on tosiasiallinen mahdollisuus saada lääkärin tuki tilanteissa, joissa rokotuksen antamiseen liittyy epävarmuutta esimerkiksi vasta-aiheiden, poikkeavien terveydentilätietojen tai mahdollisten haittavaikutusten arvioinnissa. Konsultaatiomahdollisuuden tulee olla myös käytännössä saavutettavissa ja organisaation toimintamalleissa selkeästi määritelty.

Keskus pitää lisäksi tärkeänä, että rokotustoiminnan turvallinen toteuttaminen nähdään koko toimintayksikön vastuuna. Se edellyttää selkeitä toimintaohjeita, määriteltyjä vastuuta, riittävää perehdytystä, toimivia konsultaatiokäytäntöjä sekä asianmukaisia menettelyjä vaaratapahtumien käsittelyyn ja niistä oppimiseen.

6 § Rokotusta koskevien tietojen merkitseminen potilasasiakirjoihin

Keskus kannattaa ja pitää perusteltuna sitä, että rokotusten kirjaamisen ensisijaisena toimintatapana on kirjaaminen sähköiseen potilastietojärjestelmään.

Rokotustiedot tulee kirjata viipymättä rokotuksen antamisen jälkeen, jotta tiedot ovat välittömästi käytettävissä hoidon jatkuvuuden, rokotussuojan arvioinnin ja turvallisen päätöksenteon tukena. Ajantasainen ja viiveetön kirjaaminen on keskeinen osa asiakas- ja potilasturvallisuutta. Se ehkäisee tarpeettomia uusintarokotuksia, tukee haittavaikutusten selvittämistä, mahdollistaa rokotuskattavuuden seurannan sekä edistää tartuntatautien tehokasta torjuntaa. Rokotustietojen tulee olla saatavilla valtakunnallisissa tietojärjestelmäpalveluissa potilasturvallisuuden, hoidon jatkuvuuden ja asiakkaan tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi.

7 § Harvinaiset rokotteet, vasta-aineet ja tutkimusaineet

-

8 § Lääkäriin ja hammaslääkäriin ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista

Keskus kannattaa lääkärin ja hammaslääkäriin tartuntatauti-ilmoitusta koskevan sääntelyn sisällyttämistä asetukseen sekä ilmoitettavien tietojen täsmentämistä. Ajantasaiset ja laadukkaat tiedot muodostavat perustan tartuntatautien tehokkaalle seurannalle, epidemioiden varhaiselle tunnistamiselle, torjuntatoimien kohdentamiselle sekä väestön turvallisuuden turvaamiselle.

Keskus pitää tärkeänä, että tartuntatauti-ilmoittamista kehitetään pitkällä aikavälillä hyödyntämään nykyistä laajemmin asiakas- ja potilastietojärjestelmiin rakenteisesti kirjattuja tietoja sekä kansallisia tietovarantoja. Tavoitteena tulisi olla, että tarvittavat tiedot välittyvät mahdollisimman pitkälle automaattisesti ilman erillistä manuaalista ilmoittamista. Tämä mahdollistaisi tartuntatautilanteen nykyistä reaaliaikaisemman seurannan, vähentäisi päällekkäistä kirjaamista ja ilmoittamiseen liittyviä viiveitä sekä tukisi ajantasaisen kansallisen tilannekuvan muodostamista. Reaaliaikainen, oikea-aikainen ja luotettava tieto tukee operatiivista päätöksentekoa, epidemioiden varhaista tunnistamista sekä oikea-aikaisten torjuntatoimien kohdentamista.

Keskus katsoo, että tartuntatautien tehokas torjunta edellyttää kansallisesti yhdenmukaista, reaaliaikaista ja luotettavaa tilannekuvaa, jonka muodostamista tulisi tukea hyödyntämällä mahdollisimman laajasti rakenteisesti kirjattua tietoa ja kansallisia tietovarantoja.

9 § Laboratorion tartuntatauti-ilmoitus yleisvaarallisesta tartuntataudista ja siihen liitettävät mikrobikannat tai näytteet

Keskus kannattaa laboratorion tartuntatauti-ilmoitusta koskevan sääntelyn täsmentämistä. Laboratoriotiedot ovat keskeinen osa tartuntatautien seurantaa, epidemioiden tunnistamista ja torjuntatoimien kohdentamista. Ajantasaiset ja laadukkaat laboratoriotiedot tukevat myös tartuntatautien tilannekuvan muodostamista ja oikea-aikaista päätöksentekoa.

10 § Voimaantulo

-

Muita kommentteja

-

Lausuntoa ovat valmistelleet johtaja Tuija Ikonen ja erityisasiantuntija Merja Sahlström

Sahlström Merja
Asiakas- ja potilasturvallisuuskeskus